

УДК 331.5:664

Панюк Т. П.,*здобувач кафедри міжнародної економіки,
Національний університет харчових технологій, м. Київ*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті розглянуто сучасний стан молочної галузі Рівненської області. Проаналізовано стан обсягу виробництва молочної продукції за видами протягом 2008-2012 рр. Розкрито проблеми ринку молока та молочної продукції в області. Досліджено перспективи розвитку молочної галузі Рівненської області.

Ключові слова: аграрний сектор, харчова промисловість, молочні продукти, молочна галузь, ринок молока, ринок сировини, молочне скотарство, споживач.

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ МОЛОЧНОЙ ОТРАСЛИ РОВЕНСКОЙ ОБЛАСТИ

Панюк Т. П.

В статье рассмотрено современное состояние молочной отрасли Ровенской области. Проанализировано состояние объема производства молочной продукции по видам в течение 2008 - 2012 годов. Раскрыты проблемы рынка молока и молочной продукции в области. Исследованы перспективы развития молочной отрасли Ровенской области.

Ключевые слова: аграрный сектор, пищевая промышленность, молочные продукты, молочная отрасль, рынок молока, рынок сырья, молочное скотоводство, потребитель.

MODERN STATE AND PROSPECTS OF THE DAIRY INDUSTRY RIVNE REGION

Paniuk T.

The article describes the modern state of the dairy industry Rivne region. The state of the output of dairy products by type within 2008-2012. Solved the problem of the milk and dairy products in the region. Investigated the prospects of development of the dairy industry Rivne region.

Keywords: agriculture, food processing, dairy, dairy industry, dairy market, the market of raw dairy cattle, the consumer.

Постановка проблеми. Молочна промисловість Україна є великою галуззю, яка посідає важливе місце в структурі харчової індустрії. Молочна продукція є основним продуктом харчування та супутнім компонентом при виробництві різноманітних товарів харчової промисловості, зокрема, кондитерських та хлібобулочних виробів, дитячого харчування, соусів тощо. Забезпечення населення молоком та молокопродуктами, тісно пов'язане з розвитком молочної галузі області, функціонування якого залежить від якісної сировинної бази, стану виробництва, ринкової інфраструктури, платоспроможності споживачів. Це свідчить про важливість стабільного розвитку їх виробництва і збуту,

ефективного функціонування переробних підприємств, підвищення конкурентоспроможності. Отже, виникає потреба у періодичному аналізі поточної ситуації та визначенні перспектив розвитку молочної галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідженні стану та розвитку молочної галузі зробили С. Гуткевич, Т. Мостенська, М. Пархомець, О. Романів, П. Саблук, Н. Скопенко, В. Топіка, О. Шубравська та інші.

Незважаючи на наявність значної кількості наукових публікацій окремі питання стану та перспектив розвитку галузі недостатньо вивчені та вимагають поглибленого дослідження.

Метою статті є сучасний стан молочної галузі Рівненської області та визначення напрямків для його розвитку.

Основні результати дослідження. Рівень розвитку харчової промисловості будь-якого регіону країни визначається результативністю функціонування аграрного виробництва. Від ефективності діяльності аграрного сектору економіки залежать обсяги сировини, що постачається, її якісні параметри, рівень собівартості та результативні показники діяльності переробних підприємств, конкурентоспроможність продовольчих товарів на внутрішньому та зовнішньому ринках [1, с. 113]. В сфері агропромислового виробництва спостерігаються значні проблеми, які призвели до скорочення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції та їх реалізації, зниження її якісних характеристик [6, с. 7].

Однією з головних особливостей західного регіону є сприятливі умови для інтенсивного розвитку молочно-м'ясного скотарства. Водночас значно менше зосереджено галузей важкої промисловості - це зменшує рівень забрудненості навколишнього середовища і є доброю умовою для виробництва екологічно чистого молока, розвитку галузей молочної промисловості, зокрема виробництва молокопродуктів для дитячого, дієтичного харчування та експорту [4, с. 67].

За даними статистичної звітності на 01.01.2013 р. на території Рівненської області працювало 24 підприємства молочної галузі різних організаційно-правових форм власності: приватне підприємство «Смакосир», закрите акціонерне товариство «Ріал», приватне підприємство-продовольча компанія «Десна», товариство з обмеженою відповідальністю «Бімол», приватне акціонерне товариство «Володимирецький молочний завод», приватне підприємство фірма «Котигорошко», товариство з обмеженою відповідальністю «Демидівкамолоко», товариство з обмеженою відповідальністю Демидівський молокозавод, товариство з обмеженою відповідальністю «Укрмолпродукт», сільськогосподарський обслуговуючий кооператив «Агрослуги», сільськогосподарський обслуговуючий кооператив «Людинський», сільськогосподарський обслуговуючий кооператив «Молочний шлях - 2010», публічне акціонерне товариство «Зарічненський молокозавод», сільськогосподарський обслуговуючий кооператив багатофункціональний «Глинський», Товариство з Обмеженою Відповідальністю «Еко-дар», Товариство з Обмеженою Відповідальністю «Монашинські сири», Публічне Акціонерне Товариство «Дубномолоко», Публічне Акціонерне Товариство «Острозький молокозавод», Товариство з Обмеженою Відповідальністю «Радивилівмолоко», Мале Приватне Підприємство «Р.Т.Д.Сокіл», Товариство з Обмеженою Відповідальністю Виробничо-Торговельне Підприємство «Агропереробка», Товариство з Обмеженою Відповідальністю «Сарненський сир завод»,

приватне підприємство «Світайс», товариство з обмеженою відповідальністю виробничо - комерційна фірма «Явір».

Особливості формування ринку молока і молокопродукції зумовлюються тим, що виробництво та ринок збуту мають локалізований характер [7, с. 111]. Його ознаками є низька цінова еластичність попиту (тобто коливання цін суттєво не впливає на зміну обсягу купівель за наявності стабільного рівня доходів громадян), а також існування значної кількості споживачів із широким колом запитів.

Рівненський регіональний ринок виробництва молока характеризується зменшенням чисельності поголів'я корів на 9,1 тис. голів у 2012 році порівняно з 2008 роком [2], що в свою чергу провокує зменшення обсягів виробництва молока. Втрату інтересу до утримання великої рогатої худоби, зокрема корів, можна пояснити збільшенням цін на корми, електроенергію, техніку, паливно-мастильні матеріали, недостатньою підтримкою молочного тваринництва з боку державного сектору, щорічним зменшенням сільського населення працездатного віку. Рівень розвитку молочного скотарства суттєво залежить від стану та економіки кормовиробництва. Посівні площі області під кормовими культурами збільшились за останні п'ять років на 2,7 тис. га. Витрати кормів на одну умовну голову великої худоби збільшуються з 2008 року по 2012 рік з 26,15 до 26,88 ц. Продуктивність худоби, у господарствах всіх категорій, є основним результатом раціонального та правильного вигодовування, спостерігаємо збільшення цього показника у 2012 році на 21,6 кг. у порівнянні з 2008 роком не дивлячись на зменшення поголів'я корів, що покращує діяльність підприємств молочної галузі по виробництву деяких видів молочної продукції.

Від кількості поголів'я корів та якості вигодовування залежить стан діяльності та обсяг виробленої продукції молочними підприємствами Рівненської області [3, с. 48]. Протягом 2008-2012 років виробництво молока обробленого скоротилось на 718 т. (табл. 1).

Таблиця 1. Обсяг виробництва молочної продукції за видами в Рівненській області за 2008-2012 рр., т

Продукція	Роки				
	2008	2009	2010	2011	2012
Молоко оброблене	4539	4022	4530	3923	3821
Масло вершкове	1790	1552,1	1525	1757	2053
Спреди та суміші жирів	2093	989	1063	780	836
Сир свіжий неферментований та сир кисломолочний	395	453	647	471	463
Сири жирні	8753,8	15005,6	15272,9	16631	14673
Продукти кисломолочні	3742	3369	4050	4155	4685

Джерело: складено на основі [2]

Проте не все вироблене молоко надходить на переробні підприємства. Близько половини обсягів виробництва молока залишається у виробників і використовується для

власного споживання, реалізується на споживчому ринку, згодовується тваринам, частина втрачається [8, с. 64].

Основні обсяги виробництва молока та його заготівлі зосереджені в особистих господарствах населення, майже 90% яких утримують по 1-2 корови, що перешкоджає впровадженню новітніх технологій утримання й годівлі тварин, а також їх належному ветеринарному обслуговуванню, а отже, у підсумку технологічно не дозволяє забезпечити отримання високоякісної молочної продукції. Так, молоко, вироблене у господарствах населення, відповідає вимогам лише другого гатунку, тоді як вироблене у великих сільськогосподарських підприємствах – у переважній більшості реалізується вищим і першим гатунком [9, с. 82].

Не дивлячись на скорочення виробництва молока обробленого, масло вершкове у 2012 році виробляється в більшій кількості ніж у 2008 році і складає 2053 т. Динаміка виробництва спредів та сумішей жирових підприємствами молочної галузі суттєво зменшується з 2008 року, що складає 2093 т. до 2011 року - 836 т. Спостерігаємо збільшення виробництва: сиру свіжого неферментованого та сиру кисломолочного на 68 т. у 2012 році порівняно з 2008 роком; виробництва сиру жирного до 14673 т. у 2012 році порівняно з 2008 роком на 5919,2 т.; продуктів кисломолочних на 943 т. у 2012 році порівняно з 2012 роком.

Сучасний стан галузі та показники виробництва деяких видів молочних продуктів Рівненської області у 2012 році вказують на поступовий розвиток галузі, не зважаючи на ряд проблем, що виникли на ринку сировини. У зв'язку зі значною конкуренцією на сировинному ринку виробництво готової молочної продукції все більшою мірою концентрується на великих підприємствах, які вкладають значні кошти в модернізацію виробництва, мобільно реагують на зміни кон'юнктури ринку, постійно збільшують свій асортимент та, щоб не втратити свою нішу ринку за умов сезонного дефіциту сировини, розширюють ринок збуту [5, с. 219].

Висновок. Аналіз сучасного стану та перспектив розвитку молочної галузі Рівненської області дозволяє зробити висновок, що ця ринкова ніша одна з найбільш динамічних та рентабельних, а, отже, і найбільш перспективних. Для розвитку підприємств молочної галузі, необхідно суттєво прискорити розвиток молочного скотарства та забезпечити його якісним вигодовуванням, оскільки від цього залежить стан сировинної бази. Це дозволить підприємствам Рівненської області виробляти молочну продукцію кращої якості та у більших об'ємах.

Також підприємства повинні збільшувати та розширювати свій асортимент, виводячи нові продукти з молочною або кисломолочною основою включаючи корисність продукту за рахунок залучення кваліфікованих кадрів та підвищення фаху власного персоналу. Щоб не втратити свою нішу ринку за умов сезонного дефіциту сировини потрібно розширювати ринок збуту за рахунок експортних поставок.

1. Гуткевич С. О. *Инвестиционная привлекательность аграрного сектора экономики* : моногр. / за ред. С. О. Гуткевич. – К.: Изд-во Европ. ун-та., 2003. – 251 с.

2. *Державна служба статистики України [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

3. Мостенська Т. Л. Стан і проблеми розвитку ринку молочних продуктів в Україні / Т.Л. Мостенська // Економіка АПК. – 2004. — № 3. — С.46-50.
4. Пархоμεць М. К. Організаційно-економічні основи розвитку молокопродуктового підкомплексу в ринкових умовах : моногр. / М. К. Пархоμεць. – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – 346 с.
5. Романів О. Я. Формування регіонального ринку молока та молочної продукції Рівненської області / О. Я. Романів, Н. В. Ляльчук : зб. наук. пр. „Вісник Національного університету водного господарства та природокористування”. — Вип. 2 (50). — Рівне : НУВГП, 2010. — С. 217 — 222.
6. Саблук П. Т. Состояние и перспективы развития агропромышленного комплекса Украины / П. Т. Саблук // Экономика Украины. - 2008. - №12. - С. 4-18.
7. Скопенко Н. С. Сучасні тенденції розвитку молочної галузі України / Н. С. Скопенко // Вісник ЖДТУ. – 2011. – №2 (56). – С. 110-114.
8. Топіка В. І. Ринок молока та молокопродуктів в Україні / В. І. Топіка // Вісник аграрної науки. – 2005. – №8. – С. 64-72.
9. Шубравська О. В. Розвиток ринку молока і молочної продукції: світові тенденції і вітчизняні перспективи / О. В. Шубравська // Економіка і прогнозування. – 2008. – №2. – С. 81-88.